

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָאֵיף. אָמַר לִיה, פִּי הָאֵי
גּוֹוָנָא, צְדִיקָא אֵינוֹן נִשְׁמָתָא, וְחֵיִיבִיא
אֵינוֹן גּוֹפָא, פֶּד מִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
בְּעֵלְמָא, נָטִיל נִשְׁמָתָא, וְאַשְׁתָּאֵר גּוֹפָא
לְסִרְחָנָא דְבִשְׂרָא. וּמַאי נָטִיל, נָטִיל לְנִשְׁמָתָא,
דְּאֵינוֹן צְדִיקָא, וְיִשְׁתָּאֲרוֹן גּוֹפָא דְּאֵינוֹן
חֵיִיבִיא.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הֵדָא הוּא דְכֶתִיב, וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְקוֹוֵ הַמִּים, אֵלֹו הַצְדִּיקִים,
הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהוּא מְקוֹם אֶחָד
מִיּוֹחַד לָהֶם לְמַעַלְתָּם. וְכֵד יתְפַנְּשׁוֹן לְעֵלְמָא
דְּאֵתִי, מַאי כֶתִיב, וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה, שֶׁהִם
הִרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שְׂאִין מִי שְׂגִיגִין עֲלֵיהֶם,
וַיִּכְסֶּה עֲלֵיהֶם. כִּמְהָ דְאֵת אָמַר, (במדבר כ כט) וַיִּרְאוּ
כָּל הָעֵדָה כִּי גֹועַ אֶהְרֶן, אֵל תִּקְרִי וַיִּרְאוּ, אֵלָא
וַיִּירְאוּ.

דִּהָא תַנְיִנֵן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וַאֲמַרִּי
לָהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כָּל זְמַן
שֶׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוּלָה לְשַׁלֵּט
בָּהֶם. הֵדָא הוּא דְכֶתִיב, (תהלים קו כג) וַיֹּאמֶר
לְהַשְׁמִידָם לִוְלִי מִשֶּׁה בַחֲרִירִי עֲמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו
לְהַשִּׁיב חֲמָתוֹ מִהַשְׁחִית. וְכִשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוּצָה לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרִשְׁעִים, מְסַלֵּק
הַצְדִּיקִים מִבִּינֵיהֶם, וְאִז עוֹשֶׂה דִין בְּרִשְׁעִים.
מִשְׁלַל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לְמַלְךְ שֶׁהִיא לוֹ
פְּרִדָּס, יוֹמָא חַד עָאֵל לְגִינִיָּה, וְחֲמָא
דִּהוּוּ תַמָּן בְּכוּלֵּיהּ דְּרִדְרִין סְגִיִּיאִין, אָמַר, אֲנָא
בְּעִי לְבַעֲרָא לֹוֹן מִהֶכָּא, זָקָף עֵינוּהִי וְחִזָּא וְרִדְרִין
טְבִין יִיאִין. אָמַר, בְּגִינִי אֵינוֹן וְרִדְרִין, אֲשַׁבּוּק
כָּל הַדְּרִדְרִין. וְכֵד יִהְיֶה רִיחָא אֵינוֹן וְרִדְרִין,
נָטִיל לְהוֹן וְעָקֵר לְהוֹן מִן גִּנָּא. כִּיּוֹן דְּעָקֵר לְהוֹן,
אָמַר הָא עֵידִין לְאַעְקָרָא דְּרִדְרִין דְּגִנָּא, וְלְבַעֲרָא
לְהוּ מִהֶכָּא. כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵיף? אָמַר לוֹ,
כְּגוֹן זֶה: הַצְדִּיקִים הֵם הַנִּשְׁמָה,
וְהַרְשָׁעִים הֵם הַגּוֹף. כְּשֶׁמִּסְתַּכַּל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, נוֹטֵל
אֶת הַנִּשְׁמָה, וְנִשְׁתָּאֵר הַגּוֹף לְסִרְחוֹן
הַבֶּשֶׂר. וּמָה נוֹטֵל? נוֹטֵל אֶת
הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִם הַצְדִּיקִים, וְיִשְׁתָּאֲרוּ
הַגּוֹף, שֶׁהִם הַרְשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, זֶהוּ שְׁכֶתוֹב
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוֹוֵ הַמִּים, אֵלֹו
הַצְדִּיקִים הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית
עוֹלָמָם, שֶׁהִיא מְקוֹם אֶחָד וּמִיּוֹחַד
לָהֶם לְמַעַלְתָּם, וְכִשְׁתִּפְנִסוּ
לְעוֹלָם הַבָּא, מָה כֶּתוּב? וְתִרְאֶה
הַיִּבְשָׁה, שֶׁהִם הַרְשָׁעִים, בְּלִי
מַעֲשֶׂה, שְׂאִין מִי שְׂגִיגִין עֲלֵיהֶם
וַיִּכְסֶּה עֲלֵיהֶם, כִּמְהָ שְׁנֵאֲמַר (במדבר
כ) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹועַ אֶהְרֶן,
אֵל תִּקְרִי וַיִּרְאוּ, אֵלָא וַיִּירְאוּ.

שְׁחִירֵי שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר
רַב, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
בְּשֵׁם רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצְדִּיקִים
בְּדוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוּלָה
לְשַׁלֵּט בָּהֶם. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב (תהלים קו)
וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לִוְלִי מִשֶּׁה
בַחֲרִירִי עֲמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב
חֲמָתוֹ מִהַשְׁחִית. וְכִשְׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא רוּצָה לַעֲשׂוֹת דִּין
בְּרִשְׁעִים, מְסַלֵּק הַצְדִּיקִים
מִבִּינֵיהֶם, וְאִז עוֹשֶׂה דִין
בְּרִשְׁעִים.

מִשְׁלַל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ
שֶׁהִיא לוֹ פְּרִדָּס. יוֹם אֶחָד נִכְנָס
לְגִנּוּ וְרָאָה שֶׁהִיוּ שָׁם כָּכֹל
דְּרִדְרִים רַבִּים. אָמַר, אֲנִי רוּצָה
לְבַעֲרָא אוֹתָם מִכָּאֵן. הָרִים עֵינָיו
וְרָאָה וְרִדְרִים טוֹבִים וְנָאִים. אָמַר,
בְּשָׁכִיל אוֹתָם הַדְּרִדְרִים אֲשִׁיר אֶת
כָּל הַדְּרִדְרִים, וְכִשְׁנִתְּנוּ רִיחָם
אוֹתָם הַדְּרִדְרִים, נָטִיל אוֹתָם וְעָקֵר
אוֹתָם מִן הַגֵּן. כִּיּוֹן שֶׁעָקֵר אוֹתָם,
אָמַר, הָרִי הַזֶּה לְעָקֵר אֶת
הַדְּרִדְרִים שֶׁל הַגֵּן וְלְבַעֲרָא אוֹתָם
מִכָּאֵן. כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל

שְׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִין (דף יז ע"א) בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים מִבִּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

שָׂאֵל רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כִּד הוּוּ אֶזְלֵי בְּמִדְבָּרָא. אָמַר אָנָּה בְּעֵי לְמִשְׁאֵל חַד שְׂאִילְתָּא, אֵי לָאו הָוָה חֲטָאָה. אָמַר לִיה יָאוּת אָנְתָּ לְמִשְׁאֵל בְּאוֹרֵייתָא, מַה דָּאֵת בְּעֵי שְׂאֵל. אָמַר, הָאֵי דְאָמַר קָרָא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אֵי קוֹדֵם הַפְּעוּלָה הָוָה, יָאוּת הוּא וְשִׁפּוּר. אֶלָּא מַה דְּאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָה, מִשְׁמַע דְּלֹא הָוָה יָדַע קוֹדֵם לְכֵן עֵיקַר הַפְּעוּלָה וְתִיקוּנָה וְיוֹפְיָה. וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמָרְתָּ, מִשְׁמַע דְּהָוָה מַעֲיִין בֵּה כְּמוֹת שְׁהִיא עוֹמְדָתָּ, וְאִזִּי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, דְּכַתִּיב וַיֵּרָא, וְאַחַר כֵּן אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר לִיה לָאו חֲטָאָה הוּא, וְאֵת צְרִיף לְמִשְׁאֵל דָּא. וְדָא הִיא אֲזַהְרָה לְבַר נָשׁ, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, פְּעוּלָתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם, אֵין לוֹ לְשִׁאוּל עַל מַה שְׂאִינוּ מַצּוּוֹה, וְלוֹמַר פְּעוּלָה זֹו לְמַה נַּעֲשִׂית כֵּן בְּדָמוֹת זֹו. וְזֹו נַעֲשִׂית כֵּן בְּדָמוֹת זֹו. וְאָמַר לוֹ, תִּדַּע לְמַה, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאֵל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כִּדִּי לְהַזְהִיר לְבָנֵי אָדָם, וּלְהוֹרֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קוֹדֵם שְׂעִיעֲשָׂה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה, עַד גָּמַר הַמְּלָאכָה. וְכֵן אֵין רָאוּי לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדָּבָר עַד סִיוְמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ גִּרְעוֹן וְיִתְבַּדָּה, וַיֵּאחֲזֵי בְּדַבְּרָיו.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכֻמָּה מְקוּמוֹת, שְׁנֵתָן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲזַהְרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אֶפְרָיִם עַל פִּי שְׂלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ,

זְמַן שְׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים מִבִּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים. שָׂאֵל רַבִּי יִצְחָק אֵת רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשִׁהִיוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּרָא. אָמַר, אֲנִי רוֹצֶה לְשָׂאֵל שְׂאִילָה אַחַת, אִם זֶה אֵינוֹ חֲטָא. אָמַר לוֹ, רָאוּי אֵתָּה לְשָׂאֵל בְּתוֹרָה, מַה שְׂאֵתָּה רוֹצֶה - תִּשְׁאֵל.

אָמַר, זֶה שְׂאֵמַר הַכְּתוּב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קֹדֵם הַפְּעוּלָה הָיָה - נֶאֱמָר הוּא וַיִּפְּהָ. אֶלָּא מַה שְׂאֵמַר אַחַר הַפְּעוּלָה, מִשְׁמַע שְׂלֵא הָיָה יוֹדֵעַ קֹדֵם לְכֵן אֵת עֵיקַר הַפְּעוּלָה וְתִיקוּנָה וְיוֹפְיָה, וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמָרְתָּ, מִשְׁמַע שְׁהִיָּה מַעֲיִין בֵּה כְּמוֹת שְׁהִיא עוֹמְדָתָּ, וְאִזִּי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, שְׁכַתוּב וַיֵּרָא, וְאַחַר כֵּן אָמַר כִּי טוֹב?

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֲטָא, וְאֵתָּה צְרִיף לְשָׂאֵל אֵת זֶה. וְזֹו אֲזַהְרָה לְאָדָם, שְׂאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, פְּעוּלָתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם, אֵין לוֹ לְשִׁאוּל עַל מַה שְׂאִינוּ מַצּוּוֹה וְלוֹמַר, פְּעוּלָה זֹו לְמַה נַּעֲשִׂית כֵּן בְּדָמוֹת זֹו. וְזֹו נַעֲשִׂית כֵּן בְּדָמוֹת זֹו. וְאָמַר לוֹ, תִּדַּע לְמַה, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאֵל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כִּדִּי לְהַזְהִיר לְבָנֵי אָדָם וּלְהוֹרֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קֹדֵם שְׂעִיעֲשָׂה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה עַד גָּמַר הַמְּלָאכָה. וְכֵן אֵין רָאוּי לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדָּבָר עַד סִיוְמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ גִּרְעוֹן וְיִתְבַּדָּה, וַיֵּאחֲזֵי בְּדַבְּרָיו.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכֻמָּה מְקוּמוֹת שְׁנֵתָן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲזַהְרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אֶפְרָיִם עַל פִּי שְׂלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ, וְהַכֵּל

והכל גלוי לפניו, אבל פִּדְי לַתּ אֲזִהְרָה לְאָדָם, הוֹצֵרָהּ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

הָא חֲזִי, דְּכִתִּיב (בראשית יח כא) אֲרִידָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה. וְכִי לֹא הָיָה גִלּוּי לִפְנֵי, שֶׁהוּא צָרִיף לְדַעַת וְלַחְקֹר. אֲלֵא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכָּאן אֲזִהְרָה לְבֵית דִּין, שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֲלֵא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וּלְדַרְשׁ הַעֲנִין יָפָה. הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (דברים יג טו) וְדַרְשֵׁת וְחֻקֶּתָּ וְשִׁאלְתָּ הַיֵּטִב, וְאִין לָךְ רְשׁוּת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

עַד דְּהוּוּ יִתְבִּי, חֲמוּ לְרַבִּי אַבָּא דְּהוּוּ אֲתִי. אָמְרִי מִמַּאֲרִיהוֹן דְּמִתְנִיתִין אֲתִי. קָרִיבֵי גַבִּיָּה, שְׂאִילוֹ הָאִי שְׂאִילְתָּא.

אָמַר, כִּךְ פִּסְקוּ מֵאֲרִי דְּמִתְנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, עָבֵד לִיה בְּפִיקוּדוֹי, עַל יְדָא דְּאִמְצָעִי. אָמַר לְאַרְעָא עֲבִידִי כִךְ, עֲבִידַת כְּמָא דְּאִתְפַּקְדַּת, וְלֹא שְׁנִיָּא מִיָּנִיָּה. אָמַר לְמִיָּא עֲבִידוּ כִךְ, וְעָבְדוּ מִיָּא עֲבִידְתֵּהוֹן דְּאִתְפַּקְדוּ, וְלֹא שְׁנוּ מִיָּנִיָּה. וְכֵן לְרַקִּיעָא כִךְ פִּי הָאִי גִוּוֹנָא.

וְכֵן הָוָה עָבִיד שׁוּם חַד מִנְהוֹן עֲבִידְתִּיהָ כְּמָא דְּאִתְפַּקְד, הָוָה חֲזִי לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּעָבֵד כִּהְוָא גִּוּוֹנָא דְּפִקִּיד לִיה, וְהוּא מְשַׁבַּח לִיה הֵוָא עוֹבְדָא. הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כְּלוּמַר וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שְׁעִשְׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׂצוּהָ. וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוּמַר, כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמָה שְׁנִצְטוּהָ. וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּלְהוּ שְׁפִיר אָמְרוּ, וְהָאִי מְלָה שְׁפִיר מְכֻלְהוֹן.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן קָשִׁיָּא מִיִּלְתָּא דָּא מְכָל מַה דְּאִיתְמַר, דְּאִי הָכִי, הָוָה לִיה לְמִיָּמַר הָאִי קָרָא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מֵאִי אֶת כָּל

גִּלּוּי לִפְנֵי, אֲבָל כִּדִּי לַתּ אֲזִהְרָה לְאָדָם, הוֹצֵרָהּ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

בָּא וְרָאָה, שְׂכַתוֹב (בראשית יח) אֲרִידָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה. וְכִי לֹא הָיָה גִלּוּי לִפְנֵי, שֶׁהוּא צָרִיף לְדַעַת וְלַחְקֹר? אֲלֵא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכָּאן אֲזִהְרָה לְבֵית דִּין שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֲלֵא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וּלְדַרְשׁ הַעֲנִין יָפָה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (דברים יג טו) וְדַרְשֵׁת וְחֻקֶּתָּ וְשִׁאלְתָּ הַיֵּטִב, וְאִין לָךְ רְשׁוּת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

בְּעוּד שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ אֶת רַבִּי אַבָּא שֶׁהָיָה בָּא. אָמְרוּ, מַבְעֲלִי הַמִּשְׁנָה הַגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשְׂאִלוּ אֶת הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת.

אָמַר, כִּךְ פִּסְקוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׂכָל מַה שְׁעִשְׂהָ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמִצְוֹתָיו עַל יְדֵי אִמְצָעִי. אָמַר לְאַרְץ עֲשִׂי כִךְ, וְעִשְׂתָּה כְּמוֹ שְׁהִצְטוּתָהּ וְלֹא שְׁנִתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר לְמִים עֲשִׂי כִךְ, וְעִשׂוּ הַמִּים אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם שְׁהִצְטוּ וְלֹא שְׁנוּ מִמֶּנּוּ, וְכִךְ לְרַקִּיעַ כִּךְ כְּגוֹן זֶה.

וְכִשְׁהָיָה עוֹשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֶׂהוּ כְּמוֹ שְׁהִצְטוּהָ, הָיָה רֹאָה אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא שְׁעִשְׂהָ כְּאוֹתוֹ אִפְּן שְׂצוּהָ אוֹתוֹ, וְהוּא מְשַׁבַּח אֶת אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב, כְּלוּמַר, וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שְׁעִשְׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׂצוּהָ, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוּמַר כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמוֹ שְׁנִצְטוּהָ, וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלֶם אָמְרוּ יָפָה, וְהִדְבֵּר הָיָה יָפָה מְכָלֶם.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, קָשִׁיָּא דְּכֵן זֶה מְכָל מַה שְׁנִצְטוּהוּ, שְׂאֵם כִּךְ, הָיָה לוֹ לֹא מִיָּמַר פִּסְקוּ זֶה (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד,

אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁפִיר קְאָמְרָתָּ. אֲזָלוּ בִּתְרִיהָ דְר' אַבָּא, אָמְרִי לִיהָ הָאִי מְלָה, אָמַר לָהּ, שְׁפִירָא הִיא, וּקְרָא דָא מְסִיעָא לָן. דְּכָתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, בְּכָלֵל. וְלֹא נֶאֱמַר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, דְּמִשְׁמַע (על) אֱלֹהִים אֲמֻצְעִים דְּעֵבֶד, דְּאִפִּיקוּ כָּל מַה דְּאִתְּפַקְדוּ, וְהָא טב. וּבִגְיָנִיהָ כְּתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהִיּוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוֹם, וּבְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לְשִׁלְשָׁה קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְאֵלֵּי הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מִנָּא לָן, דְּכָתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרְקִיעַ שָׁמַיִם. הָאָרֶץ מִנָּא לָן, דְּכָתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבְשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מִנָּא לָן, דְּכָתִיב וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלָאכְתּוֹ. וְכֵּן שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם, הַנִּיחוּ לְאָדָם, לְקַרְוָא לָהֶם שְׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כָּל מַה שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שְׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל כַּיֵּת הַשָּׂדֶה.

פְּרָשְׁתָּא ג'. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׁא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (ש"ד טז) עוֹרִי צָפוֹן וּבּוֹאִי תִימָן הַפִּיחִי גִנִּי יִזְלוּ בְּשָׁמְיִי יִבֹּא דוּדִי לִגְנוֹ וַיֵּאכֹל פְּרִי מִגִּדְיוֹ. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, כִּמְהָ יֵשׁ לְאָדָם לְהִרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו, וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁמָה טְהוֹרָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר לְבוּרָאוֹ, וְלְהִסְתַּפֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

נִשְׁמָה טְהוֹרָה לְדַעַת וּלְהַפִּיר לְבוּרָאוֹ, וְלְהִסְתַּפֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

מַה זֶּה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָפָה אֲמַרְתָּ! הִלְכוּ אַחֲרֵי רַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ אֵת הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, יָפָה הוּא! וּפְסוּקָא זֶה מְסִיעַ לָנוּ, שְׁכָתוֹב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה - בְּכָלֵל, וְלֹא נֶאֱמַר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, שְׁמִשְׁמַע (על) הָאֲמֻצְעִים הִלְלוּ שֶׁעָשָׂה, שֶׁהוֹצִיאוּ אֵת כָּל מַה שֶׁנִּצְטוּר, וְהִנֵּה טוֹב, וּבִגְלָלוּ כְּתוֹב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהִיּוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוֹם וּבְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לְשִׁלְשָׁה קְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְאֵלֵּי הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מִנָּה לָנוּ? שְׁכָתוֹב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרְקִיעַ שָׁמַיִם. הָאָרֶץ מִנָּה לָנוּ? שְׁכָתוֹב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבְשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מִנָּה לָנוּ? שְׁכָתוֹב (שם) וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה? לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלָאכְתּוֹ.

וְכֵּן שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם הַנִּיחוּ לְאָדָם לְקַרְוָא לָהֶם שְׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כָּל מַה שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שְׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל כַּיֵּת הַשָּׂדֶה.

פְּרָשְׁתָּא ג'. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׁא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (שירד) עוֹרִי צָפוֹן וּבּוֹאִי תִימָן הַפִּיחִי גִנִּי יִזְלוּ בְּשָׁמְיִי יִבֹּא דוּדִי לִגְנוֹ וַיֵּאכֹל פְּרִי מִגִּדְיוֹ. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, כִּמְהָ יֵשׁ לְאָדָם לְהִרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת
בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ
מְזֶרַח מְנַשְּׁבֶת מִהַבְקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם. וְנִפְקִי
עֲמִיָּה מִהֵהוּא אוֹצֵר הַחֲמֵדָה. דִּתְנִן, אוֹצֵר יֵשׁ
לְמַעַל בְּשַׁעְרֵי מְזֶרַח, וְחֲמֵדָה שְׁמוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ רוּחִין דְּאִסּוּוּתָא
לְעֵלְמָא.

וְחֵינִי דִּתְנִן בְּמִתְנִיתָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּאָמַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מֵא) דְּכָתִיב, (ש"ב כג ד) בִּקֵּר לֹא עֲבוֹת,
כְּלוּמַר כְּשֶׁהוּא בִּקֵּר, מֵאֵן דְּאִית לִיה מַרְעִין
וְחֲלָיִים, אֵינִי נִלְכָּד בְּעֲבוֹת.

וּבְגִין דָּא אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאךָ
מְמוּנָה, מִהַבְקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, בְּהֵהוּא
רוּחָא דְאֵתִי מִמְּזֶרַח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא
מְמוּנָה לְצַד מְזֶרַח. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי
הוּא מִיכָאֵל, דְּכָתִיב בֵּיה (שמות לב לד) הִנֵּה מְלֶאכִי
יֵלֵךְ לִפְנֶיךָ. בְּאַשְׁגָּחוֹתָא תִּשְׁכַּח, מִיכָאֵל
מְלֶאכִי. וְדָא הוּא דְאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְמֹשֶׁה, הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ לִפְנֶיךָ. כְּלוּמַר, הִנֵּה
מִיכָאֵל יֵלֵךְ לִפְנֶיךָ.

וְתֵאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מְזֶרַח מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם,
מֵאֵן דְּאֵזִיל בְּאוֹרְחָא, וַיְכַוִּין רוּחִיה
לְהֵאֵי עֲנִינָא. כָּל בְּרַפְתָּא דְּבִרְכִין (דף יז ע"ב) לִיה,
מִתְקַיֵּימָא בְּהֵיָא שְׁעָתָא. וַיְהִי חֲדֵי כָּל הַהוּא
יוֹמָא.

רוּחַ מְעַרְב, מְנַשְּׁבֶת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה,
וְנִפְקִי עֲמִיָּה מֵאוֹצֵר מְעַרְב, אַרְבַּע מָאָה
וּשְׁתֵּין וְחֲמֵשׁ רוּחִין, לְאַפְרָחָא עֹשִׁים וְאִילָנִים
וַיְבוּלִים. וְתֵאנָא, מְלֶאךָ מְמוּנָה מִחֲצֵי הַיּוֹם
עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שְׁמִיה, וְהוּא מְמוּנָה לְצַד
מְעַרְב.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם כֵּן קוּשְׂיָא אִיכָא
הָכָא, דְּהָא תְּנִינָן מְלֶאךָ הַמְּמוּנָה עַל הָרְפוּאָה, רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאַמְרַתְ

וְשִׁנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע
רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע
רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֶרַח מְנַשְּׁבֶת
מִהַבְקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, וְיוֹצֵאִים
עֲמִיָּה מֵאוֹצֵר הַחֲמֵדָה הֵהוּא.
וְשִׁנְיָנוּ, אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעַל בְּשַׁעְרֵי
הַמְּזֶרַח וְחֲמֵדָה שְׁמוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ
רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לְעוֹלָם.

וְחֵינִי שֶׁשִּׁנְיָנוּ בְּמִשְׁנֵה שֶׁל רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר, (שְׁאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִדָּו) מֵה
שְׁכֵתוֹב בִּקֵּר לֹא עֲבוֹת, כְּלוּמַר,
כְּשֶׁהוּא בִּקֵּר, מִי שֵׁישׁ לוֹ מַחְלוֹת
וְחֲלָיִים, אֵינִי נִלְכָּד בְּעֲבוֹת.

וּמִשּׁוּם כֵּן אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן
זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאךָ מְמוּנָה מִהַבְקָר
וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁכָאָה
מִמְּזֶרַח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא
מְמוּנָה לְצַד מְזֶרַח. וְאָמַר רַבִּין
יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִיכָאֵל,
שְׁכֵתוֹב בּוֹ הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ
לִפְנֶיךָ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִיכָאֵל
- מְלֶאכִי, וְזֶהוּ שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ
לִפְנֶיךָ, כְּלוּמַר, הִנֵּה מִיכָאֵל יֵלֵךְ
לִפְנֶיךָ.

וְשִׁנְיָנוּ, כְּשֶׁרוּחַ מְזֶרַח מִתְעוֹרֵר
לְצֵאת לְעוֹלָם, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
וַיְכַוִּין רוּחוֹ לְעִנֵּין הַזֶּה, כָּל בְּרַכָּה
שְׁמִיכָרִים אוֹתוֹ, מִתְקַיֵּמָת בְּשַׁעָה
הַהִיא, וַיְהִיָּה שְׁמִיחַ כָּל אוֹתוֹ
הַיּוֹם.

רוּחַ מְעַרְב מְנַשְּׁבֶת מִחֲצֵי הַיּוֹם
עַד הַלֵּילָה, וְיוֹצֵאִים עֲמִיָּה מֵאוֹצֵר
מְעַרְב אַרְבַּע מָאוֹת וּשְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ
רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת
וַיְבוּלִים. וְלִמְדֵנוּ, מְלֶאךָ מְמוּנָה
מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל
שְׁמוֹ, וְהוּא מְמוּנָה לְצַד מְעַרְב.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם כֵּן,
קוּשְׂיָא יֵשׁ כָּאֵן, שְׁהָרִי שִׁנְיָנוּ,
הַמְּלֶאךָ הַמְּמוּנָה עַל הָרְפוּאָה